

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Disputationvm De Censuris In Commvni,
Excommunicatione, Svspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

2 De priuatione diuinorum officiorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

communicato
quando Mis-
sam audire.

Ratio dubii

Prima sen-
tentia.
Durandus.

16
Vera sen-
tentia.
Paludanus.
Soto.
Caietanus.
Syluest.
Nauar.
Innocen.

audienda Missa alij communicent, id est, ne simul cum eo eandem Missam audiant. Quæ pars non est ita certa sicut præcedens, quia non est in iure expressa: sed colligitur solum ex illo generali principio quod cum excommunicato communicandum non est, præsertim in diuinis. Dubitari autem potest, an illa conditio Missæ, vt sic dicam, sit communicatio in diuinis: inter faciendum enim rem sacram, & audiendum est quædam communicatio: quia & ille, qui audit, offert per Sacerdotem, & Sacerdos eiusmet oblationem principaliter offert. Item Sacerdos veluti ministrat ei, qui audit, & hic fruitur ministerio eius. At vero inter audientes inter se nulla videtur esse communicatio, quando sunt pure audientes, & nullo modo ministrantes: nam si aliquo modo ministrant, & cooperentur Sacerdoti, iam tunc saltem mediate communicabunt: quando tamen vterque est pure audiens, licet vnusquisque cum Sacerdote communicet, non tamen inter se: quia nec vnus audit alium, nec loquitur cum alio, nec ministrat alteri. Nec sequitur, si ambo communicant cum tertio, communicare inter se: sicut non sequitur, si duo sunt amici vni tertio, esse etiam inter se: & multa possunt vniri in tertio, que non vniuntur inter se, nisi per accidens, & quasi extrinseca denominatione. Vnde Durandus in 4. dist. 18. quæst. 5. num. 7. sentit, hanc in rigore non esse communicationem, adhibetque alia exempla tam ex diuina, quam humana communicatione: nam si duo accedant ad communicandum, quorum vnus sit excommunicatus, non alter, & Sacerdos vtrique det Eucharistiam, licet ipse Sacerdos peccet, & communicet cum excommunicato: alter vero, qui Eucharistiam sumit, non communicat cum illo. Et similiter, quamuis Ioannes non excommunicatus simul salutet Petrum non excommunicatum, & Paulum excommunicatum, etiam si Petrus salutet Ioannem, non propterea dicetur communicare cum Paulo excommunicato.

Nihilominus contraria sententia communiter recepta est: tenet eam Paludanus dist. 18. quæst. 6. Soto dist. 22. quæst. 1. art. 4. Caietanus verbo Excommunicatio maior, cap. vlt. in fine. Syluester, Excommunicatio, 5. Nauarrus in Summa, ca. 27. num. 19. cum Innocentio in cap. Nuper, de Senten. excomm. & ipse Durandus non audeat omnino ab hac sententia recedere: Quia in talibus (ait) non sunt relaxanda habenda in elusionem interdictionis Ecclesiæ: ideo nemini consulerem, quod audires diuina, præsentem excommunicato ad audiendum. Ratio vero est, quia iuxta communem vsum, & sensum Ecclesiæ, hæc coniunctio fidelium ad idem sacrificium suo modo offerendum, vel ad eandem mensam spirituales est quædam exterior significatio mutæ vnionis, & coniunctionis in eodem corpore, à quo præcisus est excommunicatus: & ideo illa est communicatio prohibita inter alias ex vi censuræ excommunicationis. Quo fit, vt si inchoata etiam consecratione Missæ excommunicatus adueniat, alij, qui audiunt, exire, seu eam relinquere teneantur, relicto solo ministro, qui Sacerdos infert: quia in eis non procedit ratio de perficiendo sacrificio: & ideo statim obligatur vitare communicationem cum excommunicato, quod sentiunt auctores citati. Oportet autem, vt omnes aduertunt, vt excommunicatus ad sit formaliter (vt sic dicam) ad audiendam eandem Missam: nam licet ibi, vel prope ad sit aliud agens, non propterea communicabitur cum illo. Et idem est, si in eadem Ecclesia audiat aliam Missam: quia tunc cessat supra dicta ratio: quod non solum procedit inter audientes, sed etiam inter Sacerdotem dicentem, & excommunicatum: nam licet excommunicatus in vno altari eiusdem Ecclesiæ Missam audiat, non propterea communicabit cum illo Sacerdos, qui eodem tempore in alio loco eiusdem Ecclesiæ Missam dixerit. Hæc autem communicatio coaudientium eandem

Missam est minima omnium, quæ esse possunt respectu talis rei: & ideo non habet peculiarem penam impositam, præter excommunicationem minorem: & fortasse potest à mortali culpa excusari, si fiat sine vlla inductione, vel cooperatione, & sine contemptu, aut scandalo: & præsertim, si aliqua necessitate, vel pietatis specie fiat.

SECTIO II.

Quæ sint alia diuina officia, quibus excommunicatus priuatus est, & sub qua pena.

SECUNDA, & quasi fundamentalis regula in hac materia est, excommunicatum eodem modo priuatum esse participatione, aut communicatione in aliis diuinis, & Ecclesiasticis officiis. Hæc assertio certa, & communis omnium, habet eadem fundamenta, quæ præcedens conclusio, & eodem modo, ac per eadem membra exponenda est. Est enim hic sermo de communicatione externa: nam de interna, scilicet quoad fructum imperationis, vel satisfactionis participandum, iam satis dictum est Communicatio autem illa exterior, etiam hic intercedere potest quatuor modis supra tractatis, scilicet, vel quia ipse excommunicatus per se facit, aut ministrat, & cooperatur diuino officio solenni, & publico: vel quia illa assistit, vel è conuerso, quia non excommunicatus coram excommunicato diuinum aliquod officium facit: vel denique quia cum excommunicato simul assistit diuino officio. Et his omnibus modis procedit hæc prohibitio, sicut de officio Missæ dictum est. Et cum eadem proportionem nunc est applicanda ad excommunicatos vitandos, vel non vitandos: nec oportet eadem hic repetere. Nonnulla vero hic in particulari explicanda super sunt.

Quæ sint diuina officia, quibus excommunicatus priuatus.

Primo enim declaratum est, quid nomine diuinorum officiorum intelligendum sit: & quod ministerium circa illa prohibitum sit ipsi excommunicato. Ad quod breuiter responderetur, (secluso officio Missæ, de quo iam dictum est) in primis sub eo nomine comprehendi canonicum officium septem Horarum, quæ in Ecclesia publice recitantur. Deinde publica processio, ad quam populus fidelis concurret. Omnis item publica oratio, aut benedictio, aut similis caremonia Ecclesiastica, quæ ex eius, vel Christi institutione solenniter fit, & semper est annexa alicui ordini clericali, vt est Euangelium, vel Epistolam solenniter cantare, aut proprium munus cuiusvis inferioris ordinis solenniter, & ex officio exercere. Item aquam, oliuas, aut candelas solenniter benedicere, & multo magis chrisma conficere, vel oleum sanctum benedicere, & similia. Quæ probantur partim ex consuetudine, & communi sensu Ecclesiæ, partim ex communi interpretatione Doctorum, quia hæc omnia sub diuinis officiis comprehenduntur cum de hac materia loquuntur: partim etiam ex iuribus, quæ omnia illa officia diuina, quæ sunt propria alicuius ordinis clericalis, & ita instituta sunt, vt à ministro publico Ecclesiæ ad illud opus consecrato, feri solenniter debeant, sub hac voce in præsentem materia comprehendunt, vt colligitur ex caput, Si quis Episcopus, 4. cum alijs 11. quæst. 2. & cap. 1. & cap. Is cui, de Sententia excommunicat. in 6. & cap. 1. de Sententia, & re iudic. in 6. & ex particularibus exemplis statim tractandis id magis constabit.

Non

Non comprehenditur autem, proprie loquendo, sub hac voce sacra concio. Nam certum est posse excommunicatum sacra concioni interesse, vt expresse statuitur in capit. *Responsio*, de Sententia excommunicationis, vbi concionari excommunicatis permittitur: *dummodo eis nullum diuinum officium celebretur*. Ex qua partitione in omni proprietate sermonis constat, concionem non esse diuinum officium, neque partem eius: & ex se generalem esse tam pro Ecclesie membris, quam pro externis, etiam pro infidelibus. Vnde in Concilio Carthaginensi quarto, cap. 84. sic statuitur. *Episcopus nullum prohibeat ingredi Ecclesiam, & audire verbum Dei, siue Gentilem, siue hereticum, siue Iudaeum: quod est cap. 67. de Consecrat. dist. 1. ergo non est cur excommunicati excludantur*. Dices: omnis sermo, vel communicatio cum excommunicato prohibetur. Respondeo, vt infra ostendemus, quando locutio est ad vtilitatem, & conuersionem ipsius excommunicati, non prohibetur: concio autem ex se ad hunc finem tendit: & ideo neque ipse excommunicatus interesse, neque Ecclesie minister coram excommunicato concionari, neque alij fideles simul cum excommunicato concioni adesse prohibentur. At vero ipse excommunicatus merito censendus erit prohibitus concionari: nam ibi cessat ratio propter quam ei conceditur, vt possit concionem audire: nam qui aliis concionatur, non suam sed aliorum vtilitatem per se loquendo, intendit. Non est autem concessum excommunicato communicare cum alijs propter eorum vtilitatem, nisi forte in extrema, vel graui necessitate, praesertim quia excommunicatus pro eo statu non potest conuenienter illud munus obire: & fortasse potius scandalum, quam fructum consequeretur, moraliter loquendo.

Addit vero Soto supra, hoc procedere de excommunicatis vitandis: nam alij non vitandi non omnino eandem obligationem subeunt, quia neque ipsi peccabunt mortaliter, si ex officio hoc munus obeant, neque alij, si eorum concionibus interfiant. Et hoc quidem posterius absolute, & sine limitatione verum est: quia alij non tenentur vitare huiusmodi excommunicatum in vilo communicationis genere: illud vero prius iuxta superius dicta moderandum est scilicet vt in aliorum fauorem tantum, & ipsis exigentibus suum, vel morali eorum necessitate postulante, & non in suum fauorem se ingerat: est enim hic eadem ratio, quae in praecedentibus. Imo addit Nauarrus in Summa, cap. 27. num. 163. versus *Ordauo infertur*, excommunicatum concionantem, si solenniter, & quasi ex officio ad modum Sacerdotis praedicet, fieri irregulare: quia ille actus est soli sacerdotio institutione diuina adiunctus, licet consuetudine iam sit Diaconatus etiam deputatus: & ideo videtur esse actus ordinis sacri. Sed non existimo verum, quia proprie potius est actus iurisdictionis, quam ordinis. Christus enim dixit: *Pasce oues meas: aut Predicatio Evangelium*: non dedit potestatem ordinis, sed iurisdictionis. Neque iure diuino hic actus requirit ordinem, sed auctoritatem Pastoris: iuxta Paulum 1. ad Corinth. 10. & Innocentium III. in capit. *Excommunicatus*, §. Quia vero, de haeret. Nec iure diuino statutum est, vt solis Sacerdotibus committatur hoc munus, sed id suo tempore statuit Leo I. Papa, Epistol. 63. capit. *Adiucimus*, 16. quaestione 1. Iam vero Diaconibus generaliter, & alijs interdum specialiter conceditur. Et quamuis fere semper solis Clericis concedatur, non tamen quia sit actus ordinis, sed quia per illos & securius, & decentius fit, iuxta cap. *Sicut in vno*, de haeret. Vnde in necessitate laico etiam committi potest.

Sed an sit idem dicendum de lectione praesertim sacra, vt Theologiae, vel diuinae scripturae: nam aliqui eodem modo loquuntur de lectione, & concio.

Fr. Suarez tom. 5.

ne. Et quidem quantum ad hoc, quod non contineatur sub officio Ecclesiastico, nec communicatio in illa sit communicatio in sacris, manifesta res est: quantum vero ad illam qualemcumque communicationem quae in illa interuenit, videtur esse non nulla diuersitatis ratio. Primo quidem, quia de concione habemus expressum, non vero de lectione. Deinde ex fundamento illius iuris, quia concio per se ordinatur ad effectum, & conuersionem hominis: lectione vero ad intellectum. Vnde illa est medium per se conferens ad finem excommunicationis, non vero haec: & ideo licet illa non prohibeatur ex vi excommunicationis, non recte idem inferatur de hac. Quocirca de ipso excommunicato dicendum cenfeo, non posse se intromittere huic muneri: neque dicendo, neque audiendo: nam excommunicato & communicare, & quantum in ipso est, communicari, prohibitum est, ex capit. *Illud*, de Clerico excommunicato. ministr. haec autem communicatio magna est inter humanas, etiam si proprie diuina non sit. Quod tamen, quoad excommunicatos non vitandos, cum moderatione saepe posita intelligendum est: nam si ex officio teneatur docere, & non possit per alium satisfacere suo muneri, in gratiam boni communis, quod semper quasi exigit ius suum, posset suum munus exercere. Alij vero, qui non sunt excommunicati, non tenebuntur cessare, aut intermittere hoc officium propter praesentiam excommunicati. quia, nec magister, nec condiscipuli tenentur lectionem omittere, eo quod aliquis audientium excommunicatus sit: quia reuera, neque humano modo loquendo, communicant cum illo: neque in hoc est aequiparanda haec actio cum coassistencia in Missa, vel alio officio sacro: quia non ita vniuntur auditores, per modum vnius corporis politici ad cooperandum in vna actione, sicut in alia. Imo addit Soto, posse Doctorem respondere discipulo excommunicato interroganti super lectione: quod ego non facile concederem, nisi interrogatio esset talis, vt responsio posset ad vtilitatem animae, & conuersionem eius ordinari: quia illa communicatio iam indiuidua, particularis, ac mutua, quae, vt infra videbimus, prohibita est, nisi in casibus a iure expressis.

Omissis ergo his muneribus, quae non sunt officia Ecclesiastica, circa haec videndum sequitur, quod ministerium prohibitum sit, excommunicato in his officiis. In quo breuiter dicendum est, in primis prohiberi omnibus Clericis, ne solenniter, & ex officio ministrent in aliquo munere sacro ad suum ordinem pertinente, neque in aliqua parte eius, quod est manifestum ex iuribus supra citatis. Deinde prohibitum est omni excommunicato, ne laicorum more ad huiusmodi officia cooperetur: quia etiam est communicatio quaedam in rebus diuinis. Vtroque autem modo peccatum mortale committit excommunicatus in his diuinis officiis ministrando, vt communis sententia Theologorum in 4. distinctione 18. praesertim D. Thomae quae 2. articulo 4. quae 3. ad 1. & quodlib. 11. articulo 9. Durandi quae 5. Gabrielis quae 3. dub. 4. Caietani 1. 2. quae 6. 96. articulo 4. & in Summa, verbo *Excommunicatio maior*, cap. penult. & vltim. Adriani quae 3. de Clauib. & quodlib. 1. articulo 3. Soti distinct. 22. quae 1. articulo 4. Couarruiae, qui refert alios cap. *Alma*, part. 1. §. 2. & 3. & §. 7. num. 5. Nauarri in Manual. cap. 25. num. 23. Et sumitur a fortiori ex capit. *Significauit*, de Sentent. excommuni. & capit. *Sacris*, de his, quae vi: & alijs, quae habentur 11. quae 3. Ratio vero est, quia actiones, quae per se primo, & directe prohibentur excommunicatis, sunt haec sacra & publica. Est etiam haec materia ex se grauis, & habens magnam deformitatem: quia excommunicatus est quasi membrum abscissum ab Ecclesia: & ideo absurdum

Num excommunicato interdum sit lectione praesertim sacra.

Haec sacra actiones prohibentur excommunicato sub graui culpa.

Thom. Dur.

Gabriel. Caietanus. Adrian. Soto. Couarr. Nauarr.

Nomine diuini officij non comprehenditur sacra concio.

Concilium Carthag.

Excommunicatus concionari prohibetur.

Non autem non vitandi.

Excommunicatus concionari prohibetur.

1 Cor. 10.

furdum est, quod ad sacras, & publicas functiones peragendas se ingerat. Hoc vero peccatum grauius est in Clerico ministrante solenniter, quam in laico, vel in Clerico, qui more laici priuatim ministrat: & concurrunt. Ita sentiunt citati Doctores, colligitur ex citatis iuribus, & ex iis, quæ in sequente illatione asseremus. Estque euident, tum ex circumstantiis ipsius actionis, & ministerij, quod eo grauius est, & magis sacrum, quo fit à persona vt specialiter consecrata ad illud munus: tum etiam ex circumstantia ipsius personæ, quæ ratione sui muneris tenetur & magis Ecclesiæ obedire, & sanctius huiusmodi ministeria exercere.

Clericum excommunicatum publice exercentem ministerium sacrum sui ordinis, fieri irregularem: non autem si laicorum more aliquid faciat.

Atque hinc factum est, vt quilibet Clericus excommunicatus exercens solenniter ministerium sacrum suo ordini annexum, habeat ipso iure impositam irregularitatis poenam: si autem laicorum more aliquid huiusmodi faciat, nullam incurrat poenam: præter excommunicationem minorem. Hoc posterius certum est, quia nulla alia poena pro hoc excessu in iure inuenitur. Prior autem pars communis est, & præcipue colligitur ex toto titulo de Clerico excommun. ministr. de quo multa diximus superius agentes de administratione Sacramentorum: & ostendimus iura, quæ de hoc loquuntur, in eo sensu communiter interpretata esse, & vlti recepta: ergo dubitandum non est de hac irregularitate: nam iura idem sentiunt de administratione solenni in aliis officiis diuinis, ac in celebratione Missæ, vel aliorum Sacramentorum, vt constat ex capit. Si quis Episcopus, 4. 11. quæst. 3. ibi: Siue Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus facere oblationem aut matutinum, aut vespertinum sacrificium, quasi in officio suo agere sicut prius præsumpserit, &c. & ex capit. 1. de Sentent. & re iudicata in 6. ibi: Si suspensione durante damnabiliter ingesserit se diuinis, irregularitatem laqueos se inuoluet. Quod magis explicatur in cap. 1. & cap. 1. de Sentent. excommun. in 6. dum dicitur: Si diuinis se ingerat, in suo agens officio, sicut prius. Nam illa verba generalia sunt, & ita omnia ministeria Ecclesiastica, quæ solenniter, & ex officio fiunt, comprehendunt: vt notauit Glossa in dicto cap. 1. de Sententia excommun. in 6. verb. Sicut prius, & Innocentius ibi numer. 4. Abbas cap. 2. numer. 7. de Cleric. excommun. ministr. & fere per totum illum titulum. Nauarrus capit. 27. numer. 163. & 244. & Couarruias in ca. Alma, part. 1. §. 8. Maiolus lib. 3. de Irregularit. capit. 21. & declaratur breui discursu facto per omnes ordines, & nonnullos actus eorum.

Et primum de minoribus, de quibus maius posset esse dubium: id asserunt Doctores citati, eo quod in dicto cap. 2. generaliter dicitur: Si quis Presbyter, aut alius Clericus: nam appellatione Clerici veniunt omnes in minoribus ordinibus, vel aliquo eorum constituti, vt ibi notat Panormitanus n. 10. & est per se manifestum. Maius dubium esse posset, quia in eo textu non fit mentio irregularitatis: tamen iam dixi poenam, quæ in illo & aliis textibus insinuat, iam esse sufficienter declaratam irregularitatem. Dubitare tamen aliquis potest, quia nomine Clerici etiam comprehenditur ille, qui solum primam tonsuram habet, cap. Cum contingat, de gratie, & qualitate. Dicendum vero est: primam tonsuram non esse ordinem, neque habere aliquod officium Ecclesiasticum: solenniter exercendum sibi annexum: & ideo ad huiusmodi Clericum irregularitatem hanc non pertinere: nam distributio de-

bet esse accommodata, & ita comprehendit omnes Clericos habentes ministerium solenne suo ordini annexum.

Sed tunc difficile est explicare, quando censendi sunt huiusmodi Clerici minores ita solenniter ministerium suum peragere, vt si excommunicati sint, irregularitatem incurrant. Et ratio difficultatis est, quia nihil ab eis fit, quod tam in substantia, quam in modo, non possit fieri, & sepe fiat absque culpa ab eo, qui talem ordinem non habet. Solum autem dicitur Clericus exercere Ecclesiasticum munus tantum minister ex officio, quando ita illud exercet, vt à nemine non habente talem characterem possit tali modo licite exerceri: quia enim alia ratione discernere possumus ministerium clericale à non clericali, & ex officio, seu solenne à priuato? Antecedens declaratur: nam ad Acolythum v.g. spectat accensos cereos ferre, & vrcelos aquæ, & vini ministrare, cap. Acolythus, 23. distin. & non habet aliam solennitatem in suo ministerio, nisi quia in Missa solenni, & cum aliquibus vestibus sacris illud exhibet: totum autem hoc fit passim in Ecclesia per eos, qui nullum ordinem habent, vel ad summum primam tonsuram: quod licite fieri iuxta Ecclesiæ consuetudinem docuit diuus Thomas in 4. distin. 24. quæst. 2. arti. 2. ad 9. & nihil distinguit in ministerijs horum inferiorum ordinum, quod fiant solenniter, vel non solenniter: sed quid ab his ordinariis ex officio fit, docet fieri posse per eos, qui non habent tale officium, vel talem ordinem. Et idem sentit Antoninus 3. part. tit. 28. cap. 1. Vnde in §. 1. refert quendam Guillelmum dicentem, constitutum in minoribus ordinibus, & excommunicatum exercendo officium suum, etiam cum solennitate, non fieri irregularem: quia iura de eo non loquuntur, & poenæ sunt restringendæ. Quæ ratio passim probat, quia iura generalia sunt. Ipse vero Antoninus ab ipsa sententia non discedit.

Et quidem secundum Ecclesiæ præsentem usum probabilissimum mihi est, raro, vel nunquam incurri hanc irregularitatem: quia vix aliquid, aut aliquo modo faciunt Clerici constituti in solis minoribus ordinibus: quod laici non consueuerint facere. Est autem generalis regula Doctorum, etiam si sit Clericus, qui ministrat, si tamen illud ipsum, & cum eadem solennitate posset fieri à laico, non fieri irregularitatem: quia non censetur operari vt minister ad id deputatus per characterem, quandoquidem sine characterem idem facere posset. Quamuis autem frequentius hoc ita fit, contingere possunt casus, seu euentus, in quibus hæc irregularitas contrahatur. In Acolythis, v.g. si in aliquo solenni officio, vel ob dignitatem personæ celebrantis, vt si sit Episcopus, vel etiam Summus Pontifex: vel ob loci amplitudinem, aut receptum usum, sint peculiare vestes sacræ determinatæ ad munus Acolythi exercendum, quibus vt non possunt, neque in tali officio solenniter ministrare, nisi qui talem ordinem susceperunt, tunc Acolythus excommunicatus sic ministrans, irregularis fiet: quia tunc reuera operatur vt minister ex officio consecratus. Idem censorem de Exorcista, si veste sacra indutus exorcismos Ecclesiæ super energumēnos excommunicatus proferret: nam tunc plane vteretur potestate sibi in ordine data: & sic de reliquis.

Ex quibus facile intelligitur. Subdiaconum incurrere hanc irregularitatem, si vestibus sacris indutus in solenni Missa Epistolam canteret: nam tunc maxime exercet suum munus tanquam minister ad id ex officio deputatus: scus vero erit, si absque vestibus sacris aut Missæ inseruiat, aut Epistolam in choro canteret. Nam hoc etiam laici facere consueuerunt: vnde non operatur ibi tanquam ministrans in officio suo, quod ad hanc irregularitatem iura requirunt. Et eodem modo, proportionē seruata, sentiendum

Cap. Si quis Episcopus, 4. 11. quæst. 3. ibi: Siue Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus facere oblationem aut matutinum, aut vespertinum sacrificium, quasi in officio suo agere sicut prius præsumpserit, &c. & ex capit. 1. de Sentent. & re iudicata in 6. ibi: Si suspensione durante damnabiliter ingesserit se diuinis, irregularitatem laqueos se inuoluet. Quod magis explicatur in cap. 1. & cap. 1. de Sentent. excommun. in 6. dum dicitur: Si diuinis se ingerat, in suo agens officio, sicut prius.

Cap. 1. de cui, de Sent. excom. in 6.

Gloss. Innocent. Abb. Nauarr. Couarr. Maiolus.

2.

Nomine clericatus non comprehenditur hic prima tonsura.

Quando censendi sint minores Clerici ministerium suum peragere, vt irregularitatem incurrant. Et ratio difficultatis est, quia nihil ab eis fit, quod tam in substantia, quam in modo, non possit fieri, & sepe fiat absque culpa ab eo, qui talem ordinem non habet. Solum autem dicitur Clericus exercere Ecclesiasticum munus tantum minister ex officio, quando ita illud exercet, vt à nemine non habente talem characterem possit tali modo licite exerceri: quia enim alia ratione discernere possumus ministerium clericale à non clericali, & ex officio, seu solenne à priuato? Antecedens declaratur: nam ad Acolythum v.g. spectat accensos cereos ferre, & vrcelos aquæ, & vini ministrare, cap. Acolythus, 23. distin. & non habet aliam solennitatem in suo ministerio, nisi quia in Missa solenni, & cum aliquibus vestibus sacris illud exhibet: totum autem hoc fit passim in Ecclesia per eos, qui nullum ordinem habent, vel ad summum primam tonsuram: quod licite fieri iuxta Ecclesiæ consuetudinem docuit diuus Thomas in 4. distin. 24. quæst. 2. arti. 2. ad 9. & nihil distinguit in ministerijs horum inferiorum ordinum, quod fiant solenniter, vel non solenniter: sed quid ab his ordinariis ex officio fit, docet fieri posse per eos, qui non habent tale officium, vel talem ordinem. Et idem sentit Antoninus 3. part. tit. 28. cap. 1. Vnde in §. 1. refert quendam Guillelmum dicentem, constitutum in minoribus ordinibus, & excommunicatum exercendo officium suum, etiam cum solennitate, non fieri irregularem: quia iura de eo non loquuntur, & poenæ sunt restringendæ. Quæ ratio passim probat, quia iura generalia sunt. Ipse vero Antoninus ab ipsa sententia non discedit.

D. Thomas

Antoninus

10. Resolutio dubii.

11

Ob quam a. ditionem excommunicatus Subdiaconus, aut Diaconus, irregularitatem incurrit.

fentiendum est de Diacono, cuius ministerium, quia sacratius est, fieri non solet in Ecclesia à laicis, nec sine vestibus sacris, saltem quoad Euangelium cantandum. Et hæc est communis sententia Doctorum, quos citauimus, præsertim Richardi, distin. 18. art. 7. quest. 5. Innocentij, & Abbatis in cap. vltim. de Excelsib. Prælat. Syluestri verbo *Irregularitas*, nu. 15. Nauarri de Horis Canonicis cap. 7. nu. 40. de Presbytero autem, quod attinet ad munus sacrificandi, & ministrandi Sacramenta, supra satis dictum est. Hic solum est addendum, quoties in Ecclesia aliquod munus exerceat proprium Presbyterorum, vel cum ea solennitate, quæ à solis Presbyteris fieri potest, & debet in Ecclesia, irregularem fieri, si excommunicatus id faciat. Exempla communia sunt: siquam benedicat ritu ab Ecclesia præscripto, vel cereos, oliuas, & alia huiusmodi: vel si vestibus sacris indutus, & præmissis orationibus ab Ecclesia institutis aqua benedicta populum aspergat. Item si Hebdomadarij munus in choro exerceat, inchoando officium dicendo Capitulum & orationem, & similia: quæ quia in his omnibus operatur vt ministri ex officio consecratus, cui ratione sui caracteris talia munia reuerentia sunt.

At verò si Sacerdos excommunicatus tantum in choro cantet cum aliis, licet peccet, non videtur hæc irregularitatem incurrere: quia illud munus præstare solent non Clerici, etiam superpellicio ornati. Quidam autem hoc limitat nisi Clericus hoc faciat ex officio, quod ante excommunicationem exercebat, & postea exerceat, sicut prius: vt si Canonicus excommunicatus, signo dato, eodem modo cum aliis ad chorum vadat, & publicas præces fundat: quia iura dicunt irregularem fieri Clericum, qui in suo officio ministrat sicut prius. Sed non exilimo veram esse hanc limitationem, quia ille Canonicus (& idem est de quolibet alio simili) tunc non ministrat in proprio officio Presbyteri, aut Clerici, sicut prius, sed in officio Canonicus, quod & habere, & exercere potest, qui nullum habet ordinem, quantum est ex vitalis dignitatis: non est autem irregularis, qui in quolibet officio ministrat sicut prius, sed qui ministrat in officio, quod in substantia, vel in modo sit proprium ministerij alicuius ordinis: cantare autem in choro non est tale ministerium, nisi aliqua alia circumstantia adhibeatur, quæ iuxta Ecclesiæ institutionem, aut consuetudinem, ordinem requiratur. Et hæc est sententia communis Doctorum quos retuli; & præsertim Canonistarum cum Innocentio, & Abbate in dicto cap. vltimo de Excelsib. Prælatorum.

An Clericus excommunicatus possit aut debeat Horas Canonicas recitare.

Hic vero dubium occurrit de Horis Canonicis, an Clericus in sacris; vel Religiosus professus excommunicatus eas possit, an debeat recitare. Quia non potest diuina officia obire: ergo neq; hoc, quod in recitatione Horarum perficitur. Breuiter tamen dicitur, has easdem Horas posse in Ecclesia dici vel sollemniter, seu publice, vel priuatiu. Priori modo dici non possunt ab excommunicato: & sic procedunt omnia, quæ dicta sunt: posteriori autem modo dici ab eo possunt: quia non est prohibitum excommunicatus, quin priuatiu orare possit, & mente, & voce. Neque etiam illi vetitum est, quin possit vt orationibus ab Ecclesia institutis in sua priuata oratione, dummodo in hoc ipso vsu talium orationum non se gerat vt minister publicus Ecclesiæ. Et ideo adnotant Doctores, quando excommunicatus Horas Canonicas recitat, debere omittere salutationem, Dominus vobiscum, & loco illius dicere, Domine exaudi orationem meam: adeo vt si sit Sacerdos, aut Diaconus, dicendo, Dominus vobiscum, irregularis sit. Fr. Suarez tom. 5.

At: vt aduertit Nauarrus cum communi sententia, dicto lib. de Orat. ca. 7. num. 16, quia iuxta vsum Ecclesiæ ille versiculus à solis Sacerdotibus, vel Diaconibus dici potest, & per se fert personam publicam. Hoc limitandum est, nisi intercedat excusatio à culpa: hæc enim irregularitas, quæ est poena, non incurritur, nisi propter culpam, vt ratio poenæ postulat: & significatur in capit. penult. de Sentent. excommunicat. Et quoniam illa poena grauius est censeo non incurri sine culpa mortali. In hoc ergo potest facile excusari culpa mortalis ex inaduertentia cum leui negligentia, item si fiat ex quadam verecundia sine contemptu, licet fiat aduertendo, ex leuitate materiæ potest esse venialis culpa: quia est actio valde priuata, & nihil fere offendens Ecclesiam. In his ergo casibus non incurritur irregularitas.

Vnde vterius fit, si excommunicatus alias tenebatur recitare officium, non excusari propter excommunicationem, vt notauit Abbas in capit. 2. de Clerico excommuni. ministr. numer. 8. & Nauarrus dicto capit. 7. de Orat. num. 16. & in Summa, cap. 25. num. 102. vbi citat cap. 2. & cap. Illud, de Clerico excommunicat. ministr. Ex quibus nihil ideo circa rem hanc elici posse. Id verò docuit Glossa vltima in cap. Presbyteros, distin. 28. Idem tenet Syluester verbo Hora, num. 4. vbi alia iura refert, quæ ad summum induci possunt à contrario sensu. Idem tenet Couarruias in cap. Alma, part. 1. §. 3. num. 8. & alij infra referendi. Ratio est, quia excommunicatus potest licet Horas recitare, vt ostensum est: ergo si alias habet obligationem, tenebitur: nam excommunicatio non tollit obligationem, neq; aliqua alia probabili ratione excusat. Præterea hæc obligatio est onus quoddam: excommunicatio autem, cum sit poena non confert per se fauorem aliquem, seu immunitatem, vt ait Iureconsultus in leg. Relegatorum, §. Solet, ff. de Interdictis, & relegatis. Alioqui excommunicatus ex sua contumacia commodum reportaret: quod esse absurdum satis per se constat, & à simili colligitur ex cap. Et si necesse, de Donation. inter virum & uxorem. Dices: Hac ratione probaretur Parochum excommunicatum nominatum, ac denunciatum, debere Sacramenta ministrare, & similia opera facere, quæ sunt eius onera: alioqui si ab his excusatur, etiam reportat commodum. Respondetur, negando sequelam: nam iura expresse priuant excommunicatum ministerio, & vsu Sacramentorum: tum quia illud ministerium ex se est publicum, & sit à ministro vt persona publica: tum etiam quia in hoc magis attenditur ad honorem, & reuerentiam ipsius Sacramenti, quam ad onus ipsius excommunicati: tum denique quia licet videatur excommunicatus aliquo modo leuari onere ministrandi, tamen per se, & ex intentione legis potius priuatur honore vel commodo, & ipsamet priuatio est maius onus, quam erat obligatio ministrandi: à qua etiam obligatione non omnino liberatur, cum saltem per alium, & expensis sui beneficij, suæ obligationi satisfacere teneantur.

Sed, quamuis hæc solutio difficultatem nullam habeat, quando obligatio docendi horas nascitur ex sacro ordine, aut professione religionis, quia ille titulus nec tollitur, nec minuitur ex vi censuræ: tamen, quando oritur ex beneficio Ecclesiastico, videri potest nimis rigorosa: quia excommunicatus priuatur fructibus sui beneficij, cap. Pastoralis, in fine de Appellat. & ex eorum perceptione oritur obligatio recitandi officium: ergo consequenter debet hac obligatione carere. Ita quidem asseruerunt aliqui, vt refert Couarruias lib. 3. Variarum, capit. 13. num. 8. circa finem. Contrarium autem verum est, quod ille ibidem docet cum Paludano in 4. dist. 15. quest. 5. art. 1. quod etiam tenent Syluest. Angelus, & alij communiter. Et ratio est, quia ille retinet titulum

Nauarrus

Excommunicatus, qui alias tenebat officium, ob excommunicationem non liberatur illo onere. Abbas. Nauar. Glossa. Syluest. Couar.

Relegatorum, ff. de interdictis. Releg.

Teneatur ne excommunicatus beneficiarius eo titulo officium recitare.

Couar.

Palud. Syluest. Angel.

Arg. Danum

lum beneficii ac possessionem, & solum per eum fiat A quominus faciat fructus suos, & ideo non est cur liberetur onere, & obligatione dicendi officium. Vt enim dicitur in regula iuris in 6. *Dammum, quod quis sua culpa sentit, sibi debet, non aliis imputare.* Imo hæc est poena quam excommunicatio inducit, scilicet, vt excommunicatus priuetur commodo, non vero onere. Sicut etiam qui non relidet, priuatur fructibus, & nihilominus recitare tenetur.

16
An possit excommunicatus cum socio officium recitare, & an ita tacite ut à nemine audiat. Prima sententia.

Sed inquiri rursus potest, an excommunicatus possit huiusmodi officium cum alio socio recitare, vel teneatur solus priuatim dicere. Item an teneatur ita occulte dicere, vt ab aliis audiri non possit. Neutrum enim onus videtur imponendum excommunicato, nam in orationibus priuatis non tenetur se se occultare, sed potest coram aliis eas fundere, & alij coram ipso, vt si simul concionem audiant, in initio simul recitare possunt salutationem angelicam. Idemque facere possunt audito signo, quod ad salutandam Virginem datur: quia, licet signum sit publicum: oratio tamen vniuscuiusque priuata est. Rursus, si excommunicatus velit, v.g. Officium Beatae Virginis recitare, non videtur illi prohibitum, cum alio socio illud dicere: quia illa est oratio priuata, & non videtur prohibitum communicare cum excommunicato in oratione priuata: ergo nec ipsi excommunicato prohibitum est in eadem oratione priuata cum aliis communicare. Adque ita videtur sentire Nauarrus ca. 27. num. 36. §. ad 5. Quod inde confirmatur, quia omnis sermo, vel saluatio que fit ad excommunicatum per modum deprecationis, vel exhortationis pertinentis ad salutem anime eius, non est prohibita: sed huiusmodi consortium in oratione priuata potest esse vtile ad salutem excommunicati, & semper potest ad illum finem ordinari: ergo hac ratione non est prohibitum, vel aliis cum excommunicato, vel excommunicato respectu aliorum. Tunc vltimius excommunicatus recitans officium canonicum, non erat, vt minister publicus: sed priuata oratione: nam propterea non potest dicere, *Dominus vobiscum*, vt notauimus: ergo potest illud cum socio dicere. Et confirmatur, nam si illud recitaret, absque obligatione ex priuata deuotione, posset cum alio illud dicere: ergo etiam si ex obligatione illud dicat: quia cum semper se gerat, vt persona priuata, obligatio non potest hoc nouum impedimentum inducere.

17
Vt excommunicatus.

Nauarr.

Covarr.

Nihilominus probabilius est, excommunicatum non posse huiusmodi canonicum officium cum alio dicere, vt expresse notauit idem Nauarrus de Oratione. & hor. canonic. capite septimo, numero decimo sexto, & Covarruias capit. Alma, part. 1. §. tertio, numero octauo, ex illo generali Principio, quod excommunicato omnis exterior communicatio cum aliis fidelibus interdicta est. Dicere autem preces simul cum alio est communicatio quedam: ergo etiam hæc prohibita est in capite. Excommunicatos, 11. quæst. 3. ibi. *Nec cum eis in oratione communicent: & cap. sequent. cum excommunicato neque orare, &c. & in sequent. Qui excommunicauerit, vel orauerit cum excommunicato si laicus est, excommunicetur, &c.* In quibus iuribus sine dubio est sermo de communicatione in oratione priuata: nam coniungitur cum communicatione in cibo, & potu, & communi sermone. Et hæc est communis interpretatio vsu etiam recepta. Vnde non solum in horis canonicis ex obligatione recitandis, verum etiam si ex priuata deuotione dicantur, licitum non est excommunicato vti alterius ministerio, seu iuamine: quod idem dicendum censeo de quocunque alio officio priuato, vt B. Virginis, aut defunctorum, &c. quia illa iura, & generalis ratio de priuatione communicationis in his omnibus procedit. Euasio autem illa, quod talis oratio potest ad salutem excommunicati ordinari, eique prodesse, admittenda non est, tñ quia est con-

Confirmati-
oni Nauarr.
si facta.

tra expressum ius prohibens communicationem in oratione: cum etiam, quia soli videtur excogitata ad hoc ius eludendum: nam intentio sic orantium non est spiritualiter promouere ipsum excommunicatum: quod vtilius fortasse facere possent, si per se, ac separatim vterque oraret: sed intentio eorum est ad inuicem se iuuare: & communi opera (vt sic dicam) illud ministerium perficere, quod plane est in eo communicare eo modo, qui veritus est.

Addit vero Covarr. supra posse huiusmodi communicationem excusari à peccato mortali, quia non est illa communicatio in diuinis, quæ per se primo per hanc censuram prohibetur: nec materia est adeo grauis, vt ad peccatum mortale sufficiat. Quæ sententia mihi valde probabilis videtur, & practice securi, & extendenda etiam ad casum de quo agimus: nam licet sacerdos excommunicatus ex præcepto recitet officium, cum tamē priuatim id faciat, quod illud cum alio recitet, non est peculiariter prohibitum ex speciali ratione, quæ communicatio in sacris & diuinis officiis publicis prohibita est: sed generatim, vt alia quælibet communicatio: & ideo per se, secluso contemptu, & scandalo, hæc non videtur esse materia peccati mortalis: nam licet actio recitandi grauis sit, tamen in ea iuuari ab alio, vel alium iuuare priuatim, in ratione communicationis leue esse videtur. Hinc verisimile mihi est (quod etiam notauit Vgolin. tab. 1. ca. 13. §. 15. num. 1.) excusari posse ab hac culpa eum, qui ratione muneris, seu seruitij cum alio recitat huiusmodi officium, nam excommunicatus, si famulum habeat, non priuatur communicatione eius, quantum ad ea, in quibus sibi inferuire tenetur, iuxta cap. Inter alia, de Sent. excom. iuncto cap. Quoniam multos, 11. quæst. 3. & ideo, si canonicus, v.g. capellanus, vel famulum habeat, qui hoc ministerium antea illi exhibebat, etiam si excommunicatus sit, poterit illo vti. & e conuerso licet capellanus ipse excommunicatus sit, poterit patrono suo illud ministerium exhibere, quia hoc proprie ac per se non est ministerium Ecclesiasticum, & ex officio, sed priuatum, & quasi corporale.

18
Adiuuare excommunicatum in recitando officio per se non esse mortale. Covarr.

Varis de causis posse hanc communicationem à culpa excusare.

Illud denique in hoc puncto certius est, quamuis contingat sacerdotem excommunicatum peccare recitando officium cum alio, prædicto modo, non propterea fieri irregularem, vel quia illud peccatum mortale non est, & hæc irregularitas, non contrahitur sine graui culpa: vel quia, licet interdum sit mortale ob contemptum, vel frequentiam nimiam: tamen illud ministerium, prout tunc sit, non est proprium officium alicuius ordinis, sed fieri potest etiam ex obligatione, absque villo ordine. Nec refert, quod interdum potest illa obligatio ex solo ordine oriri, quia non propterea actus ipse est proprius, & ex officio alicuius ordinis, & tamen propter hunc solum ab excommunicato factum irregularitas in iuncta est. Et hæc tenus de ministerio sacerdotis, & inferiorum clericorum.

19
Sacerdotem excommunicatum si per se ob alio bono recitando, non ideo fieri irregularem.

Quando Episcopus, vel Abbas benedictus exercendo actum sui ordinis, irregulares fiant.

Ex quibus facile erit in Episcopo, & eadem proportionem in Abbate benedicto, declarare, quando irregularitatem incurrat exercendo actum sui ordinis seu consecrationis, si excommunicatus sit. Posset enim existimare aliquis, hanc irregularitatem non habere locum in Episcopo præcisè operante, vt Episcopus est, eo quod iuxta multorum Theologorum sententiam Episcopatus non sit ordo, aut sacramentum, sed sacramentale quoddam: & ideo actus, etiam solennis, & ex officio illius consecrationis non sit actus alicuius ordinis, ac proinde nec materia

20

materia huius irregularitatis. Verumtamen sine ulla dubitatione statuendum est irregularitatem incurri propter huiusmodi actus. Primò, quia, ut suo loco dicam, probabilior est Episcopatum esse ordinem, & Sacramentum. Secundò, quia (quidquid de hoc sit) iura expresse loquuntur de Episcopis, & praelatis Ecclesie in suo officio ministrantibus, ut patet ex ca. Si Episcopus, 4. dist. 11. q. 3. & cap. 1. §. *Caueant*, de Sententia excommuni. in 6. unde non dubito, quin Abbas, qui ex privilegio potest minores ordines conferre, aut Ecclesiasticas vestes benedicere, irregularis fiat, si hæc faciat, quando excommunicatus existit: quia in illa generali appellatione Praelatorum, etiam hic comprehenditur. In quo etiam considerandum censeo, quamuis benedictio Abbatis non sit sacramentum, actum tamen illum ordinandi non esse actum solius benedictionis, sed etiam characteris sacerdotalis, quem essentialiter supponit talis actus, ut est a tali persona. Etenim, quantumvis esset benedictus, si non esset sacerdos, non potest ei committi talis actus. Unde idem est dicendum de presbytero ex Privilegio Papæ ministrante sacramentum Confirmationis, quia, licet ille actus iure ordinario non pertineat ad characterem sacerdotalem, tamen, facta Pontificis cōfessione, fit quasi moralis quedam extensio, ita ut verè dicatur ille actus esse tunc talis characteris sacramentalis: cuius argumentum est, quia non posset Pontifex actum illum alicui non sacerdotali concedere. Item est a fortiori argumentum, quia benedictio aquæ est actus ordinis sacerdotalis, ita ut sacerdos excommunicatus, qui illum fecerit, irregularis maneat, cum tamen, & actus ipse, & determinatio eius ad talem ministrum, sint ex institutione Ecclesie: sed actus confirmandi, vel ordinandi minoribus ordinibus, est multo magis sacer, & ex institutione Christi pertinet ad Episcopos positiue, ut sic dicam, ad sacerdotes verò, quasi permissiue media concessione Pontificis, ita, ut non possint inferiori ministro concedi, ergo, postquam conceditur, censendus est actus illius ordinis: ergo. Atque idem censendum est de omnibus aliis actibus, qui iure ordinario pertinent ad ordinem Episcopalem: nam, si tales sunt, ut Episcopus excommunicatus aliquem illorum faciens irregularis fiat, idem dicendum est de simplici sacerdote ex cōfessione, seu delegatione Pontificis similem actum exercere: eodem enim modo procedit in omnibus his discursus factus. Sunt autem huiusmodi actus, aræ, seu altaris, aut Ecclesie, aut calicis, vel patenæ consecratio: mappa, & vestimentorum sacrorum benedictio, Abbatum etiam, vel virginum, Deo dicatarum solennisque benedictio, quam Episcopi, vel Abbates populo dare solent, præmissis versiculis, *Sit nomen Domini benedictum*: iam ille actus, Episcopalis tantum est iure ordinario, licet quibusdam Abbatibus cum certis conditionibus interdum concedatur, ut patet ex ca. *Abbatibus*, de Priuil. in 6. & in clem. 2. de Priuilegiis: & ideo actus ordinis, & ad irregularitatem incurrendam sufficiens ab omnibus censetur. Unde a fortiori constat idem dicendum esse de omnibus actibus propriis ordinis Episcopalis, qui aliis non communicantur, ut sunt consecratio altaris Episcopi, confectio Chrismatismis, ordinatio sacerdotis, degradatio clerici: hi enim omnes sunt actus ordinis Episcopalis. Secus est in actibus solius iurisdictionis: quia et si ab his etiam per excommunicationem suspensus sit, ut infra dicemus, tamen propter illos non est illi imposita irregularitas: iura enim, quæ de hac irregularitate loquuntur: omnia requirunt actum ordinis, ut patet ex supra citatis: irregularitas autem extendenda non est extra casus à iure expressos: & ita notauit Abbas in c. ult. de excess. Praelat. n. 5. & alij communiter. Dico autem, Si sit actus purè iurisdictionis, nam si sit simul actus ordinis, clarum est ex eo capite ad irregularitatem suffi-

Fr. Suarez tom. 5.

ciere, ut patet de actu absolutionis sacramentalis. Et idem existimatur communiter de absolutione à celsura, si fiat cum illis precibus, & solennitate, quæ vel Episcopalem, vel sacerdotalem ordinem requirit, & habetur in ca. *Cum aliquis*, 11. q. 3. & cap. *A nobis*, 2. de Sent. excom. & notant Innocent. Abbas, & alij supradicti, illa enim est, quasi solennis quedam benedictio: at verò, si simpliciter detur, est purus actus iurisdictionis, sicut excommunicatio, & ideo non est causa huius irregularitatis. Sic etiam dixit Ancharranus in c. 1. §. *Caueant*, de Sent. excom. in 6. n. 3. Episcopum excommunicatum, benedicendo populum, dum iter agit, non fieri irregularem. At verò licet hæc benedictio, quasi materialiter considerata possit etiam à non Episcopo fieri: prout tamen ab Episcopis dari solet, non videtur dubium, quin sit aliquo modo actus ordinis Episcopalis: quandoquidem in c. *Abbatibus*, de Priuileg. declaratur, *Abbatibus, qui ex privilegio possunt post missarum solennia, ac vesperarum, vel matutinum officium populum benedicere, non posse alibi, publice, aut per vias, ciuitates, castra, & villas populos, & plebes benedictionem facere*. Supponitur ergo illud munus per se esse Episcopale: non quidem ratione solius iurisdictionis, nam licet Episcopus sit iam electus, & confirmatus, & iurisdictionem habeat, donec consecratus sit, non exercet illum actum: est ergo ille actus cōsecrationis: ergo illo titulo non potest in eo actu irregularitas excusari. Ex alio verò excusari potest, quia ille actus sine solennitate fit, & non est res magni momenti, ideoque per se loquendo, levis materia videtur, & insufficiens ad peccatum mortale. Et consequenter ex hoc capite excusari potest à pena irregularitatis: nisi fortasse tantà sit frequentia, ut ea ratione, & materia gravis censeatur, & quendam virtualem contemptum censuræ indicare.

Duo vero obseruanda supersunt, vnum est, licet aliquis ex cōscientia erronea committat peccatum eiusdem rationis cum peccato clerici excommunicati in suo ordine ex officio ministrantis, non propterea fieri irregularem: quia illa culpa magis consistit in affectu interno, quam in effectu, seu actu exteriori: huiusmodi autem penæ Ecclesiasticæ non incurruntur, nisi propter veros, & proprios actus externos peccaminosos, ut in superioribus dictum est. Potest autem hoc accidere tam ex ignorantia facti, quam iuris, ut si sacerdos putet se esse excommunicatum, & celebret ex contemptu excommunicationis, si re vera non erat excommunicatus, non fit irregularis in re ipsa: quod addo, quia quando sibi non constiterit, non fuisse excommunicatum, ex eadem conscientia erronea tenebitur se gerere, ut irregularem: re tamen vera irregularis non est. Et, cum primum intellexerit se non fuisse excommunicatum, certius etiam esse poterit, se non indigere dispensatione irregularitatis. Idemque est, si sacerdos excommunicatus actionem aliquam sacram exercet, putans illam esse actum ordinis, & causam sufficientem irregularitatis, quia si in re talis non sit, non efficitur irregularis, ut si in choro cantet, aut missam benedicat, aut litanias cantet, vel alia similia cum prædicta conscientia faciat, quæ re vera actus ordinis non sunt, & à laicis eodem ferè modo fiunt: ut Palud. & alij Theologi d. 18. notant, Panormitanus, & alij in cap. ult. de excessib. praelator. & in alijs iuribus supra citatis. Idem denique est, si contingat aliquem existimare se esse ordinatum, & non esse, vel esse in tali ordine, & non esse: sed in inferiori: vel illum esse actum sui ordinis, & non esse, sed superioris: nam, ut supra diximus, laicus scite celebrans, non incurrit hanc irregularitatem: neque etiam inferior clericus ministrans in officio superioris. Quapropter, licet ex ignorantia iuris, aut facti oppositum aliquis putet, & ex conscientia erronea peculiari modo in hoc peccet, non propterea

210 Disp. XII. De exco. n. maior. vt priuat diuinis officiis.

propterea irregularis fiet. Et idem est de omnibus similibus, quæ ex principio posito inferri possunt. Quæ etiam confirmantur ex iis, quæ supra in simili diximus de censura in communi.

Secundo obseruandum est, ad incurrendam hanc irregularitatem non semper necessarium esse, vt actus ordinis exerceatur cum omnibus circumstantiis, & solennitatibus, cum quibus iuxta ritum Ecclesiæ exerceri debet: vt si Episcopus excommunicatus Christma conficiat sine vestibus sacris, non propterea irregularis non fiet: & idem est, si ordines conferat, aut similem actum ordinis faciat, qui in sua substantia sufficientem solennitatem includit, neque aliter fieri potest, quam à ministro consecrato ex officio eius. Vnde idem est in sacerdote excommunicato, si consecret sine vestibus sacris, & sine aliis ceremoniis, vel, si vngat infirmum, vel aliquid simile faciat: secus vero est de Diacono, & subdiacono, si absq; vestibus sacris cantent Epistolam, vel Euangelium. Ratio vero est, quia quidam actus per se, & ex sua substantia sunt solennes, & ex officio sacerdotali, vel Episcopali: alij vero non sūt huiusmodi, nisi cum talibus circumstantiis, & modo fiunt: illud ergo in singulis actibus attente considerandum est, vt intelligatur, quæ circumstantia actus in ordine ad talem effectum, vel solennitatem accidentalit fit, quæ vero substantialis.

Vnum vero hic prætereundum non est, quod annotauit Glossa in c. l. c. de sententia excommunicationis in 6. verb. *In ea*, ait enim, eum, qui est celsura ligatus, non fieri irregularem diuina officia celebrando extra Ecclesiam, sed solum in Ecclesia, quia textus ille ita limitat hanc poenam per illam particulam, *in ea*. Veruntamen illud solum procedere existimo in ea censura, de qua in illo textu specialiter sermo est, nimirum de interdicto ab Ecclesiæ ingressu: nam ex vi illius celsuræ non est aliquis simpliciter suspensus à celebratione diuinorum officiorum, sed tantum ab eis celebrandis in Ecclesia, vt in eodem textu significatur ibi, *in ipsa*. Et ratio est clara, quia per illam censuram non suspenditur quis directe, & quasi per se primo à munere celebrandi, sed solum consecutione quadam, quatenus ex interdictione Ecclesiæ illa suspensio consequitur. Ex eo autem, quod aliquis sit interdictus Ecclesiæ ingressu optime sequitur, vt illi etiam interdictum sit in Ecclesia celebrare diuina officia: non vero sequitur, quod etiam extra Ecclesiam prohibitus sit ea facere ex modo, quo vel ex priuilegio, vel ex ratione talis actus potest extra Ecclesiam fieri, quia hæc prohibitio generalis non habet necessariam connexionem cum illo interdicto. Et hoc etiam significatur in illo textu cum dicitur, *Cui est Ecclesiæ interdictus ingressus, per consequens censetur in ipsa diuinorum celebratio interdicta*. Ac proinde, qui sic interdictus non in Ecclesia, sed alibi ministrat in officio suo, vt absolendo vel in priuato loco, aut sub diu celebrando, &c. non fit irregularis, quia non agit contra suam censuram, cum ad illum actum non ingreditur Ecclesiam, quod tamen necessarium erat ad incurrendam irregularitatem, vt in eodem textu significatur ibi, *Si contra interdictum huiusmodi diuinis in ea se ingerit*. Et in vniuersum idem est in eo, qui nō simpliciter, sed cum aliqua limitatione suspensus est, nam si in iis ministrat: quæ sub illa limitatione non continentur, non fit irregularis, quia non agit contra suam censuram: nec prohibitio extenditur ultra voluntatem prohibentis.

Non est autem ita in excommunicatione maiori, de qua nunc agimus: nam illa includit simpliciter & absolute suspensionem ab actibus ordinis, & ideo, siue in Ecclesiâ, siue extra fiant à clerico excommunicato, irregularitatem inducunt. Vt, v. g. si sacerdos excommunicatus publica processione veste sacra, seu pluviali indutus præideat, & collectas, seu ora-

ationes extra Ecclesiam publice dicat, sine dubio fit irregularis, quia illud etiam est officium Ecclesiasticum, & ministerium illud est annexum ordini sacerdotali. & ideo contra suam censuram agit in eo ministrans, & irregularitatem incurrit iuxta cap. 1. de sent. excom. in 6. vbi nulla in hoc limitatio adhibetur, sed simpliciter dicitur, *si contingeret eos sic suspensos diuina officia exequi, sicut prius irregularitatem non effugerent*. Et eodem modo loquuntur alia iura. Et ratio est quia illa circumstantia loci seu Ecclesiæ non est necessaria vt tale ministerium sit solenne, & ex officio respectu talis ordinis, & aliqui suspensio, seu prohibitio sit sine limitatione ad talem circumstantiam: ergo vbicumque fiat tale ministerium, est sufficiens causa huius irregularitatis.

Potest autem circa huiusmodi diuina officia queri quod supra de Missa, & aliis actibus tractatum est, an ab excommunicato facta teneant quoad aliquem effectum, valorem. Sed in hoc eadem resolutio adhibenda est, nam absolute tale ministerium, nullius est valoris, per se loquendo quoad meritum vel impetrationem, aut alium fructum spirituales, nec respectu Ecclesiæ, quia excommunicatus non operatur in persona eius, vt supra ostensum est, neq; respectu ipsius excommunicati, quia in tali actu peccat, nisi foras per ignorantiam excusetur. Quamuis autem peccet, si tamen aliqui tenebatur similem actum efficere priuatum, valebit illi vt præcepto satisfecisse censendus sit. Vt, v. g. si excommunicatus in choro dicat officium diuinum, non tenebitur iterum priuatum dicere, quia ab illo ministerio publico non potest non esse actio huius priuatae personæ: quæ actio in substantia est eadem, quæ præcepta erat: & ideo licet in modo fuerit peccaminosa, sufficit ad præceptum positum implendum, iuxta communem doctrinam Theologorum cum diuio Thoma 1. 2. q. 100. art. 9. & 10.

Quibus aliis modis diuina officia excommunicato prohibeantur.

Vltimo ex iis facile est explicare in aliis tribus generibus communicationum, quomodo prohibita etiam sint ex vi communicationis circa hæc omnia officia diuina. Nam ipse excommunicatus non solum prohibitus est hæc officia celebrare, sed etiam, eis interesse: quare multo minus efficere potest, vt se præsentent fiant, iuxta cap. 1. l. de Clerico, excomm. ministr. & capit. l. qui, & capit. Alma, de sent. excomm. in 6. & cap. Episcoporum, de Priuilegiis in 6. & est omnium sententia, & communis Ecclesiæ sensus. Fundaturque in generali principio, quod omnis communicatio fidelium est excommunicato prohibita, & præsertim in diuinis, qualis est hæc. Vnde omnes etiam concludunt, peccatum hoc ex genere suo mortale esse, quia est in graui materia, & per se primo ac directe per censuram prohibita, quamuis interdum ex leuitate materiz possit fieri veniale. Prohibetur autem hæc communicatio non solum cooperando, vel adiuuando, sed etiam assistendo, sicut supra de Missa diximus, siue audiendo, aut videndo, siue etiam humanam, aut moralem præsentiam exhibendo, vel intra Ecclesiam, vel extra vt in publica processione, vel in Missa, si contingat extra Ecclesiam fieri: aut si ipse excommunicatus extra Ecclesiam existens, Missæ, aut aliis diuinis officiis: quæ intra Ecclesiam fiunt, assistat: nam omnis hæc participatio censetur esse Ecclesiastica communicatio in diuinis: a c propterea tempore interdicti diuina officia submissa voce, & clausis ianuis in Ecclesia fiunt vt intelligatur, omnibus his modis excludi excommunicatos ne illorū participes fiant. Propter hanc autem transgressionem, pro

Vtrum, excommunicatus omni vsu Ecclesie, & sacramentalium omnium priuatus sit.

Quotum de communicatione in diuinis actionibus, vel officiis dictum est, de vsu rerum sacrarum, quæ sacramenta non sunt, sed sacræ communiter dicuntur, & inter sacramentalia numerari possunt, nonnulla notanda sunt. Est enim in vsu harum rerum peculiaris ratio, quia in eo non interuenit communicatio cum alia persona, sed solus ipse excommunicatus vti potest, vel Ecclesia, oratio in illa, vel imagine, aut reliquia sacra, eam retinendo ob suam deuotionem, vel aqua benedicta, aut aliis rebus similibus. Vnde fit, vt ex vi illius generalis prohibitionis, quæ excommunicatus excluditur ab omni communicatione in diuinis, non fit illi phibitushuiusmodi vsus sacrarum rerum quia ibi solum prohibetur vsus, qui requirit consortium alterius personæ, eo quod debet esse ab alio, vel circum alio, at ille vsus non est communicatio cum fidelibus: ergo non continetur sub illa generali prohibitione. Videndum est ergo, an alia ratione omnis huiusmodi vsus sit interdictus excommunicato. Et videtur quidem esse, quia excommunicatus ab Ecclesia præclusus est, c. *Qui merito*, c. *alii* 11. q. 3. c. 2. de Foro comp. & aliis passim: ergo prohibetur ne rebus sacris ab Ecclesia peculiariter institutis in vsum fidelium vtatur. Adde, hanc esse virtuale communicationem cum tota Ecclesia: nam per huiusmodi vsum se gerit tanquam membrum illi coniunctum.

Nihilominus distinctione vtendum censetur. Dubius enim modis potest excommunicatus vti huiusmodi rebus sacris. Primo quatenus possint esse circumstantiæ pertinentes ad priuatū cultum Dei, vel ad exercendum aliquem actum pium, quem vnusquisque fidelis vt priuata persona operari potest. Secundo potest quis vti his rebus, vt inde aliquod spirituale commodū lucretur præter suum priuatum meritum, vel satisfactionem ex speciali conuersione, vel intercessionem Ecclesie.

Dico ergo primo, Excommunicatus non obstante censura potest licite vti huiusmodi rebus sacris, quatenus priuata deuotioni, vel religioni deseruiunt. Probat, quia excommunicatus non priuatur, quin proprias orationes fundere, & alios actus religionis, ac virtutis exercere possit: ergo non prohibetur, quo minus quacumque re sacra priuatim vt possit in hunc finem, illo priuato, seu particulari vsu qui aliis fidelibus concessus est. Hoc etiam suadet ratio facta, quia huiusmodi vsus non est aliqua speciali lege prohibitus, nulla enim talis lex ostendi potest. Neque etiam continetur in illa generali prohibitione Ecclesiasticæ communicationis: ergo. Denique id patet variis exemplis, nam excommunicatus vti potest omnibus diuinis officiis ab Ecclesia institutis, & Psalmis Davidicis ad laudandum Deum. Potest etiam vti sacris imaginibus, vt eis ad deuotionem excitetur: potest item vti signo Crucis, &c.

Peculiaris autem difficultas esse solet de vsu templorum, an excommunicatus ingredi ea possit, saltem quando Ecclesiastica officia non celebrantur: & ibi suas priuatas orationes fundere: Glossa enim in capit. 1. d. 21. & in capit. 1. §. *Ad osiariam*, d. 15. negat hunc vsum Ecclesie esse licitum excommunicato. Quod sequitur Abbas in capit. *Responsio*, de Sent. excommunicat. numer. 2 & putat esse specialem conuersionem, & quasi exceptionem a generali prohibitionem, quod in eo capite conceditur excommunicato, vt ad audiendam conuersionem in Ecclesia esse possit. Sed reuera illa non est exceptio loci (vt sic

S 4 dicam)

pro ipso excommunicato, non est alia poena in iure A
imposita, excepta irregularitate, quam censetur incur-
rere excommunicatus, qui auctor est, vt diuina co-
ram se celebrentur: de qua in superioribus tantum
est, videri potest Nauarr. c. 27. n. 244. & quæ dice-
mus in proprio loco.

Rursus non solum excommunicatus, sed etiam
alij, qui excommunicati non sunt, prohibentur hæc
diuina celebrare coram excomm. nam quoad hoc
eadem est ratio de aliis diuinis officiis, quæ de sacri-
ficio Missæ. Vnde, quæ de illo supra diximus, hoc lo-
co applicanda sunt: eo excepto, quod de perficienda
Missæ diximus, si post canonem inchoatum ex-
comm. adueniat: nam in aliis diuinis officiis non est
ea necessitas illa perficiendi, quæ est in Missa, & ideo
semper intermittenda sunt, si excommunicatus ex-
cludi non possit, vt eisdem iuribus probatur Clem.
2. cum Glossa verb. *Inexpleta*, de Sent. excomm. & in c.
1. qui, de Sent. excomm. in 6. Curandum vero est,
vt diuina officia inchoata, alibi perficiantur: quod,
si solenniter & publice fieri non possit, priuatim sal-
tem, seu sub missa voce fieri debet.

Deinde eadem ratio est de alio genere commu-
nicationis consistendi simul cum alio ad idem offi-
cium diuinum. Nam, sicut in Missa est hoc prohibi-
tum aliis non excommunicatis respectu excommu-
nicati, ita in cæteris diuinis officiis, ex communi
sententia eorundem Doctorum, fundata in gene-
ralibus locutionibus iurum: non enim solum de
Missæ, sed simpliciter de diuinis officiis loquuntur.
Intelligenda autem sunt de Ecclesiasticis officiis,
quæ publico, & solenni ritu, & nomine totius po-
puli Christiani fiunt: hæc enim sunt propria diuina
officia, & Ecclesiastica, de quibus iura loquuntur.
Vnde in priuatis orationibus non prohibemur eas
fundere, vbi excommunicatus adest, vt notauit Ca-
ietanus in Summa verbo, *Excommunicatio*: quia tunc
nulla interuenit communicatio. ex illa enim præ-
sentia non coniungitur per modum vnus ad vnum
communem orationem: & ideo secus esset, si ead-
em orationes licet priuatas simul cum excommuni-
cato quispiam diceret: nam illa iam esset aliqua
communicatio prohibita, licet minus grauis, vt in
superioribus dictum est. Est etiam obseruanda dif-
ferentia inter hanc obligationem, vt tenet ex
parte excommunicati, vel aliorum, quod respectu
excommunicati vniuersalis est, respectu vero alio-
rum solum in ordine ad excommunicatos vitandos
iuxta interpretationem Extrauagantis. *Ad eundem*,
superius datam, quæ hic applicanda est. Denique
propter hæc duo vltima communicandi genera
nulla est in iure imposita poena præter excommu-
nicationem minorem, vel maiorem, quando specia-
liter lata est contra participantes, de qua infra suo
loco dicemus. Intelligitur autem hoc generaliter, &
ex vi solius communis participationis: nam in eos,
qui specialiter concurrunt ad illam, admittendos ex-
communicatos, ad huiusmodi vsum diuinarum spe-
cialis poena interdicti imposita est in ca. *Episcoporum*
de Priuilegiis 6. & sæpe in superioribus tactum est: &
infra in materia de interdicto declarabitur. Aliqui
etiam addunt, sacerdotem celebrantem coram ex-
communicato fieri irregularem, quando talis est
nominatim excommunicatus à Papa. Ita tenet Ma-
ioli lib. 3. de Irregul. cap. 24. n. 4. citans Speculato-
rem in tit. de Dispensatione. Sed debuisset textum
aliquem citare: nam sine illo nullam irregularita-
tem admittimus, iuxta generalem regulam in capit.
1. qui, de Sent. excomm. in 6. Adde etiam nec Panor-
mitanum citato loco in ea fuisse sententiam, quia non
de irregularitate, sed de speciali excommunicatio-
ne loquitur, quæ in eo textu specialiter fertur con-
tra clericos participantes in diuinis officiis cum ex-
communicatis à Papa, quam infra suo loco declara-
bimus.

Ratio dubi-
tandi.

Dupliciter
potest excom-
municat vti
rebus sacris

Potest ex-
comm. vti
rebus sacris
vt seruauit
ad priuatam
deuotionem
Conclus. 2.

An possit in
templo orare.
Opinio ne-
gans
Glossa
Abbas